Vides un ekonomisko aspektu saskaņa

Edvards Kušners
Latvijas Bankas padomes padomnieks,
ilgtspējības vadītājs

2026. gada 29. oktobris

LATVIJAS BANKA
EIROSISTĒMA

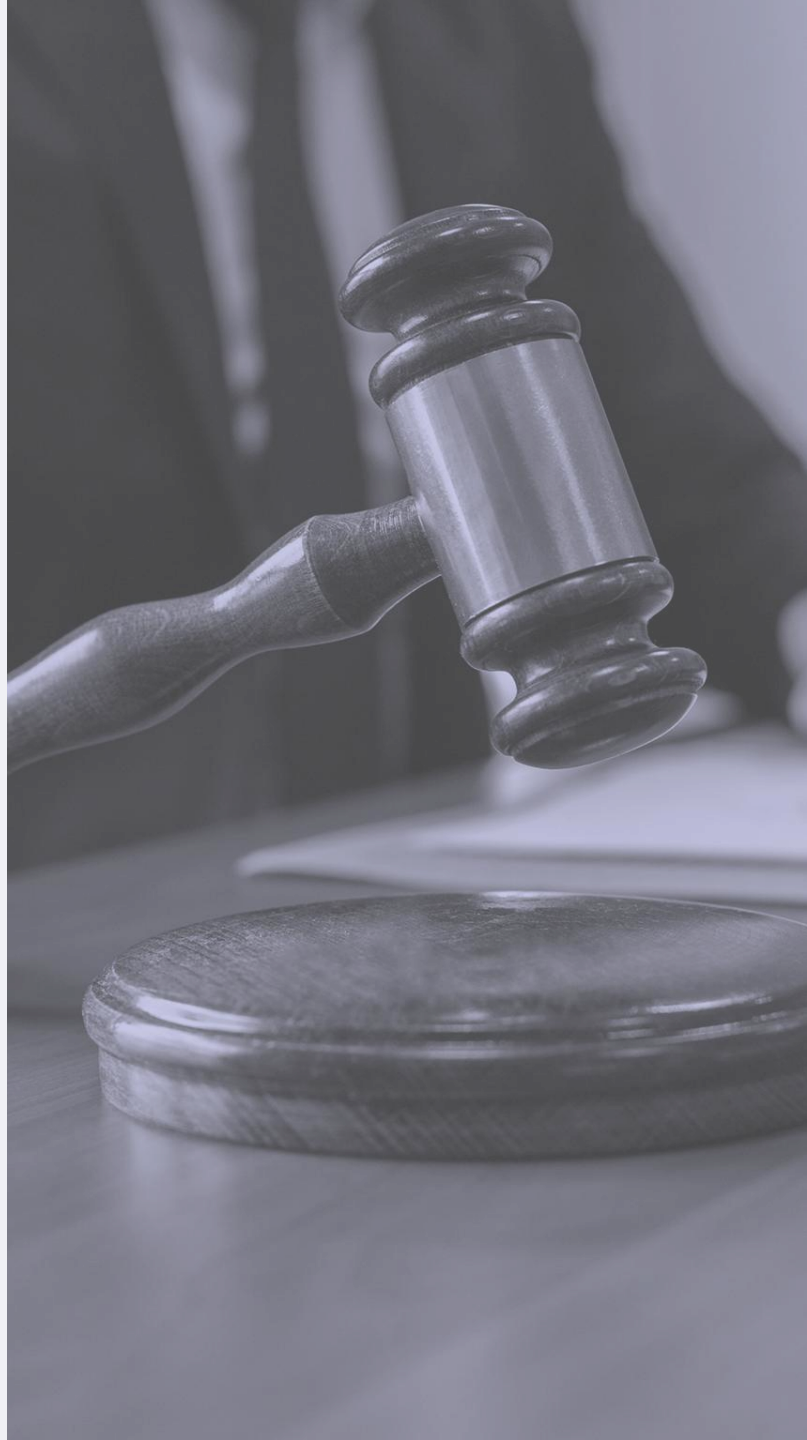
Ilgtspēja nav aktuāla?

Ietvars	Īpatsvars	Tendence (2024-2026)	Pamatojums
GRI	71% no N100 un 77% no G250 uzņēmumiem izmanto GRI.	🟢 Augoša	Lietojums N100 pieauga no 68% (2022) līdz 71% (2024); GRI saglabā vadošo pozīciju visos reģionos.
SBTi	14 353 uzņēmumi; aptver ~39% globālās tirgus kapitalizācijas.	🟢 Ļoti strauji augoša	Validēto mērķu skaits pieauga no ~4 200 (2023) līdz >12 200 (2026), turklāt organizāciju skaits turpina strauji pieaugt.
CDP	>22 100 uzņēmumi; vairāk nekā 50% pasaules tirgus kapitalizācijas	🟢 Strauji augoša	Atklātības tvērums sasniedzis rekordlielu līmeni, un aptver jau vairāk nekā pusi globālās tirgus vērtības.
ESRS	Aptver lielos ES uzņēmumus CSRD tvērumā	🟢 Ļoti strauji augoša	No 2024. gada sākusies obligātā ieviešana; uzņēmumi pāriet no brīvprātīgas uz regulētu ziņošanu.
ISSB (IFRS S1/S2)	Jurisdikcijas, kas ievieš vai plāno ieviest ISSB, pārstāv vairāk nekā 55% pasaules IKP.	🟢 Ļoti strauji augoša	Vairāk nekā 30 jurisdikcijas ievieš vai pielāgo regulējumu ISSB standartiem.
TCFD	Joprojām plaši izmantots klimata risku ziņošanā.	🔴 Krītoša / aizvietojama	Pēc TCFD darbības noslēguma tirgus pakāpeniski pāriet uz ISSB S2.
PRI	75 triljoni $ pārvaldītu aktīvu.	🟢 Mēreni augoša	Saglabājas kā dominējošais atbildīgo investoru tīkls ar ļoti lielu aktīvu apjomu.
GFANZ	>100 triljoni $ bilancēs un pārejas plānos.	🟡 Stabilizējas	2025. gadā organizācija pati paziņoja par pāreju no dalībnieku piesaistes uz kapitāla mobilizāciju.

Tiesvedību riski uzņēmumiem un valstīm pieaug. Vai pašvaldība var kļūt par tiesvedības mērķi?

- *“Lai izvairītos no nesamērīga sloga nākamajām paaudzēm, ir jāveic **tūlītēja rīcība** un jānosaka atbilstoši starpposma samazināšanas mērķi laikposmam, kas ved uz **klimatneitralitāti**.” (§ 549)*
- *"**Katrai valstij ir sava atbildības daļa**, lai veiktu pasākumus klimata pārmaiņu apkarošanai, un ka šo pasākumu veikšanu nosaka pašas valsts spējas, nevis jebkuras citas valsts konkrēta rīcība (vai bezdarbība)” (§ 442).*
- *"Tā paredz nepieciešamību nodrošināt **nevalstiskajām organizācijām** plašu piekļuvi tiesai jautājumos, kas saistīti ar vides aizsardzību."(§ 491)*

ECT lieta No. 53600/20 Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland, 09.04.2024.

***"Visām valstīm ir saistības** samazināt emisijas ne tikai saskaņā ar UNFCCC, Kioto protokolu un Parīzes nolīgumu, bet arī saskaņā ar **starptautiskajām cilvēktiesībām**, jūras tiesībām, **starptautiskajām paražu tiesībām** un citiem attiecīgajiem līgumiem."*

ANO Starptautiskās tiesas viedoklis "Obligations of states in respect of climate change", 23.07.2025.

*"**Piesardzības princips** ir vispārējs Savienības tiesību princips...kas paredz, ka attiecīgajām iestādēm, īstenojot pilnvaras, kas tām piešķirtas ar attiecīgajiem noteikumiem, ir jāveic atbilstoši pasākumi, lai novērstu konkrētus potenciālus **riskus** sabiedrības veselībai, drošībai un **videi, piešķirot priekšroku prasībām,** kas saistītas ar šo interešu aizsardzību**, salīdzinājumā ar ekonomiskajām interesēm**."*

EST lieta T-625/22 Austria v Commission

*"Attiecībā uz **iejaukšanos īpašuma tiesībās** valstij ir plaša rīcības brīvība noteikt, kas ir "sabiedrības interesēs", jo īpaši **vides un kultūras mantojuma** aizsardzības jautājumos."*

*"Tiesa atkārtoti uzsver, ka vides aizsardzības politikas jomā, kur sabiedrības vispārējām interesēm ir **prioritāra nozīme**, valstij ir plašāka rīcības brīvība nekā gadījumos, kad tiek skartas vienīgi civiltiesības. Īstenojot šādu politiku, valstij var nākties iejaukties īpašuma izmantošanā un dažos gadījumos pat paredzēt **kompensācijas neesamību** noteiktās situācijās, kas ietilpst īpašuma izmantošanas kontroles jomā."*

ECT lieta 47565/22 Franco VENDRAME and Others vs Italy

Pašreiz būtiskākie tiesvedības riski pašvaldībām ir šādi:

- Ar klimata pārmaiņām saistīti tiesiski strīdi par **teritorijas plānošanas un atļauju** izsniegšanas lēmumiem.
- Prasības saistībā ar normatīvajos aktos noteikto klimata jomas **pienākumu** nepienācīgu īstenošanu.
- Atbildības riski par nepietiekamiem **pielāgošanās** pasākumiem gadījumos, kad klimata riski ir bijuši paredzami un pienācīgi dokumentēti.
- Uz **cilvēktiesībām** balstītas prasības, kas saistītas ar nepietiekamu rīcību klimata politikas jomā vai neatbilstošiem noturības (klimatnoturības) pasākumiem.

Pielāgošanās klimata pārmaiņām – vai viegls risinājums?

Klimata pārmaiņu "melnie gulbji" tuvojas

Karstuma viļņi un jūras līmenis

- Arhitektoniski un vides pielāgojumi vs pieaugoši izdevumi

Apdrošināšanas riski aug

- Klimata ekstrēmu atkārtošanās var strauji mazināt apdrošināšanas pakalpojumu pieejamību

Zaļa (pilsēt)vide kā produktivitātes avots

Asāks prāts- produktīvāks cilvēks!

Mičiganas Universitātes pētījumā pēc aptuveni stundas pastaigas dabā atmiņas testa rezultāts uzlabojās apmēram par piektdaļu. Pēc līdzīga garuma pastaigas pa pilsētas ielām tāda uzlabojuma nebija.

https://news.umich.edu/going-outsideeven-in-the-coldimproves-memory-attention/

2012. gada pētījumā ASV piedalījās 56 cilvēki, kuri devās vairāku dienu pārgājienos dabā bez elektroniskajām ierīcēm. Pirms pārgājiena grupa pareizi atrisināja vidēji 4,14 no 10 uzdevumiem; ceturtajā dienā testētā grupa — 6,08.

Aptuveni +50%!

https://www.sciencedaily.com/releases/2012/12/121212204826.htmafter four days of hiking | ScienceDaily

Zaļāka dzīvesvieta — par 12% zemāks mirstības rādītājs lielā kohortas pētījumā

ASV pētījumā, kurā analizēja 108 630 sieviešu datus, zaļumu ap dzīvesvietu noteica ar satelītattēliem. Sievietēm, kuras dzīvoja viszaļākajā piektdaļā pēc veģetācijas daudzuma 250 metru rādiusā ap mājām, novēroja par 12% zemāku mirstības rādītāju no cēloņiem, kas nebija nelaimes gadījumi, nekā vismazāk zaļajā piektdaļā. Analīzē ņēma vērā arī vairākus citus riska faktorus, tostarp smēķēšanu un sociālekonomiskos apstākļus.

https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5010419/

Meža vidē — vidēji par aptuveni 3 mmHg zemāks sistoliskais asinsspiediens

ASV sistemātiskā pārskatā un metaanalīzē, apkopojot 20 izmēģinājumus ar 732 dalībniekiem, sistoliskais jeb “augšējais” asinsspiediens meža vidē bija vidēji par 3,15 mmHg zemāks nekā salīdzinājuma vidē ārpus meža.

https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5559777/

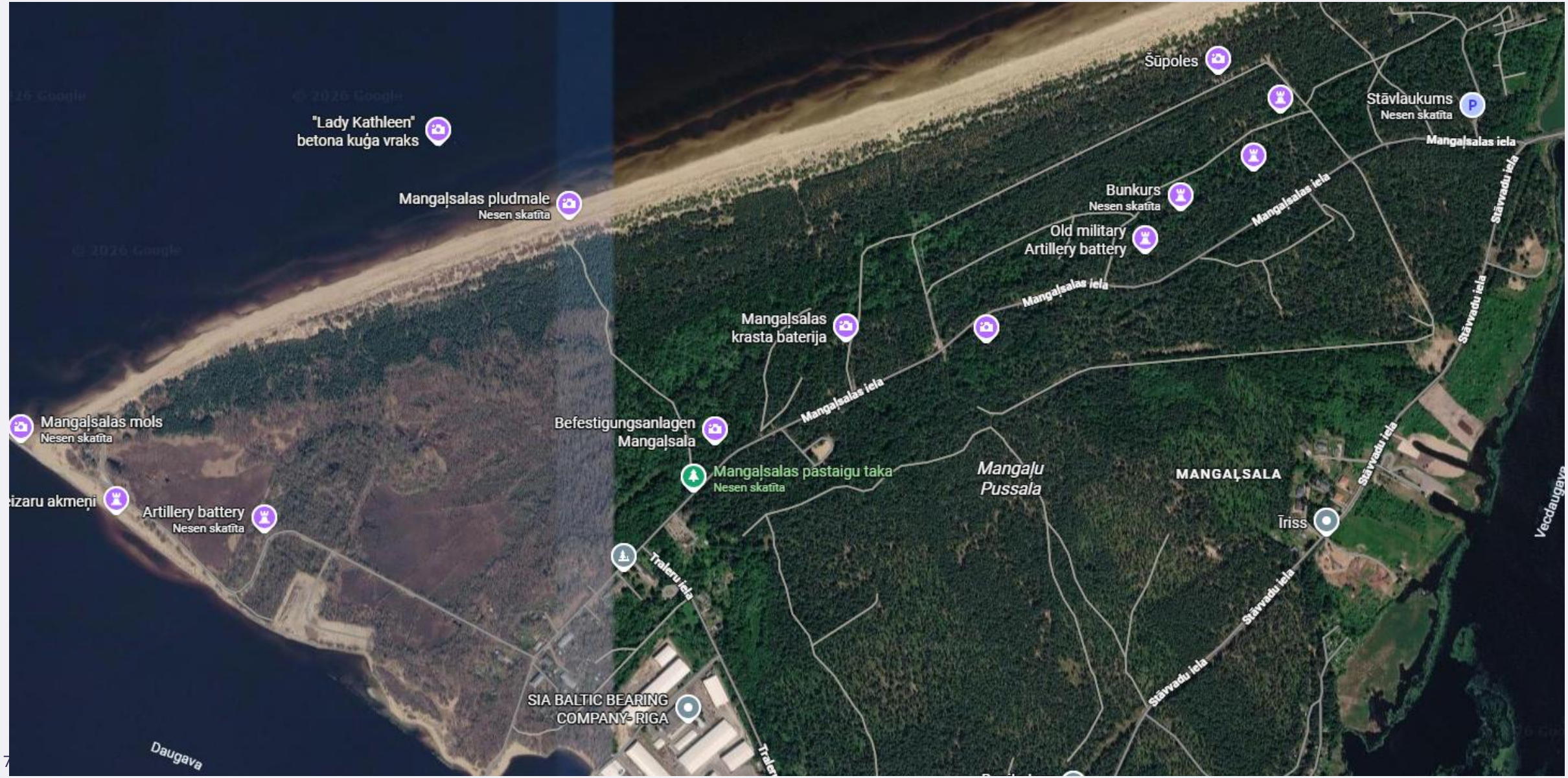
Paldies par uzmanību!

LATVIJAS BANKA

EIROSISTĒMA

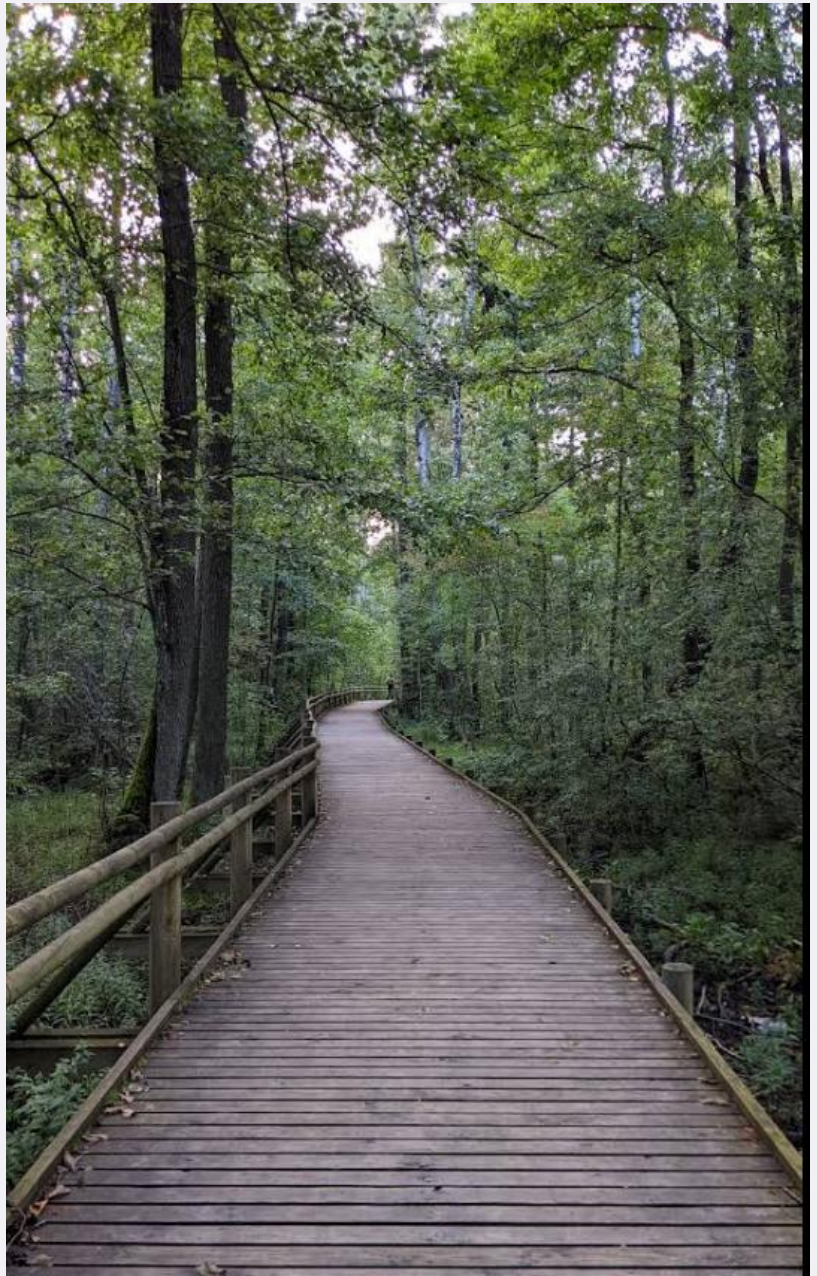
Mūsu valsts, mūsu banka

Rīgas neizmantotās iespējas

Mangaļslas "slepenā" taka

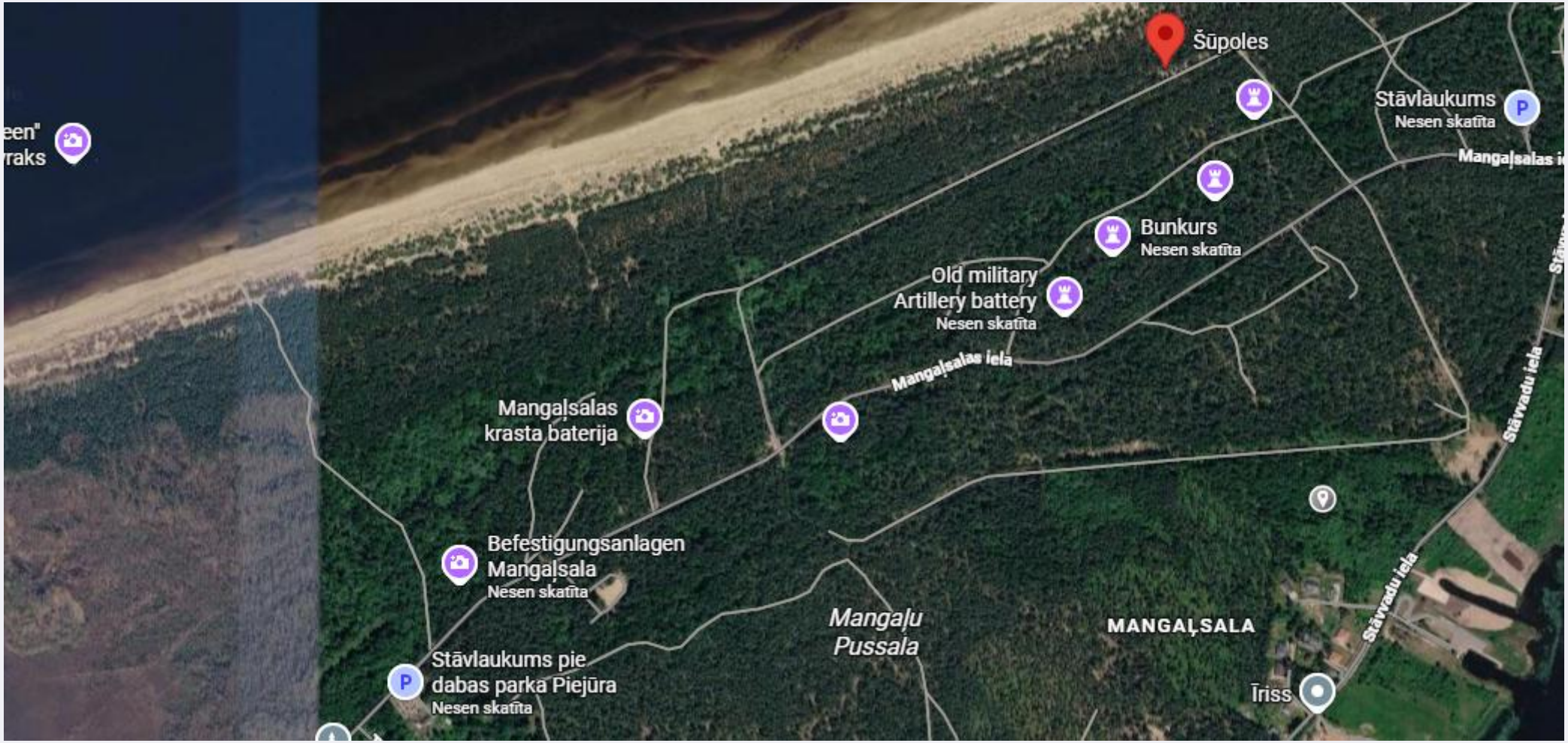

Avots: Google Maps

Šūpoles
Stāvlaukums
Nesen skatīta
Bunkurs
Nesen skatīta
Old military
Artillery battery
Nesen skatīta
Mangaļsalas iela
Mangaļsalas
krasta baterija
Befestigungsanlagen
Mangaļsala
Nesen skatīta
Mangaļu
Pussala
MANGAĻSALA
Stāvlaukums pie
dabas parka Piejūra
Nesen skatīta
Īriss
Stāvvadu iela

Rīgas neizmantotās iespējas

Ir kur augt!

Avots: https://diapersinparadise.com/cool-playgrounds-around-the-world/ in Paradise

Paldies par uzmanību!

LATVIJAS BANKA

EIROSISTĒMA

Mūsu valsts, mūsu banka